

Šindelář, Josef

[Filloux, Jean-Claude. *Le tonus mental*]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. B, Řada filozofická.
1962, vol. 11, iss. B9, pp. 239-240

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/106214>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

(Kolaríč). Quant aux publications polonaises, il faut signaler surtout les travaux de L. Kaczmarek et le livre de Smoczyński. (Une revue spéciale, *Logopedia*, paraît, dès 1960, en Pologne, sous la direction de L. Kaczmarek.) A l'étude du développement de la langue des enfants trachévus sont consacrés à l'époque présente les travaux de K. Ohnesorg et les études des jeunes travailleurs de l'Université de Brno (Bartoš, Pačesová, Stejgrie).

En Roumanie T. Slama-Cazacu a publié une oeuvre basée sur la recherche du développement du langage chez 120 enfants, en France, les études pédolinguistiques ont été enrichies après l'oeuvre fondamentale de Grégoire par le livre précieux de M. Cohen. En langue anglaise ont été publiés les importants travaux de Leopold et de Lewis et la publication *Child Psychology*, les questions de la pédolinguistique font aussi partie de l'oeuvre de Roman Jakobson. (Dès 1958, on publie à Londres la revue *Language and Speech*.) Même les travaux savants contemporains en Allemagne traitent la prononciation des enfants et les problèmes logopédiques (Weinert, Ortmann, Krech).

En Tchécoslovaquie, ce sujet attire l'attention des médecins (Seeman, Brohm, Hrbek), des linguistes, des pédagogues et des logopèdes. Le médecin M. Seeman fait paraître en 1955 ses „Poruchy dětské řeči“ (Troubles de la parole des enfants, dans l'adaptation allemande en 1959). Les travailleurs dans le domaine de la logopédie publient des manuels pratiques (Filčíková, Kábele, Moník, Štulíková, Truhlářová, Veselý) et des traités théoriques (Liška, Ohnesorg, Sovák) et ils ont contribué par leurs études dans les mélanges „Československá logopedie“ (Logopédie tchécoslovaque, 1956). Ce livre contient entre autres une étude sur la logopédie soviétique, rédigée par W. Gaňo et qui peut bien compléter la bibliographie insérée dans les *Folia Phoniatica* (1950, No 3). La liste des travaux tchèques traitant la logopédie et les disciplines contiguës est due dans ce livre à St. Svačina. Tous les principaux problèmes de la logopédie et du développement du langage des enfants (avec une introduction à la phonétique du tchèque) sont expliqués dans le livre de B. Hála et de M. Sovák „Hlas, řeč, sluch“ (La voix, la parole, l'ouïe), dont la quatrième édition a paru en 1961. — M. Sovák a publié le livre „Laterální jako pedagogický problém“ (Lateralité comme problème pédagogique; Praha 1962, 266 pages; résumés russe, anglais, allemand.)

Notre court précis (qui ne prétend point être complet) des nouvelles recherches prouve d'une manière satisfaisante que le professeur Chmelař avait bien justement prévu l'évolution de la pédolinguistique. Voilà pourquoi il ne cessait d'encourager ses élèves à s'appliquer à l'étude approfondie du langage enfantin.

Jean C. Filloux, *Le tonus mental*. Paris 1957, edice „Que sais-je?“, str. 123.

Myšlenka, že psychická činnost je projevem zvláštní energie, není nová. Vytvřela se přes idealistické názory o fluidu až k představám mechanických materialistů ovlivněných rozvojem přírodních věd, zejména fyziky.

První desetiletí tohoto století znamenají pro fyziologii a na ni stále více navazující psychologii, nový rozmach a tím i odklon od mechanistického pojetí chodu organismu. Jedním z hlavních předmětů studia těchto věd se stává lidská práce, jejíž podstatnou složkou je činnost psychická, zejména její prácechopnost. Vzniká otázka možnosti studovat a objektivně měřit projev psychické činnosti z hlediska energetického. Námitka Danteca, že souhrn energie organismem přijaté se rovná součtu energií vydaných prací fyzickou, znamenala, že pro psychickou činnost nemohl být předpokládán (nebo dokonce vypočítán) žádný specifický druh energie. Vznik a rozvoj nového vědního oboru — kybernetiky — přinesl po jisté stagnaci zvýšený zájem o tyto otázky a nový pohled.

Jakého původu je předpokládaná psychická energie, jaké je podstaty? Na první pohled je zřejmé, že tyto otázky, nepřekročitelné pro současnou vědu, jsou součástí základní filosofické

otázky poměru duševního a hmotného. V konkrétním případě odpovídají problémům poměru fyziologie a psychologie.

Ve své úvaze „Le tonus mental“ se snaží autor zaujmout vlastní stanovisko k těmto otázkám. Vychází přitom z dosavadních prací fyziologických, psychologických a filosofických, které mohou podpořit myšlenku energetické základny psychické činnosti.

Své pojednání rozdělil na tři části.

V první části definuje pojem „tonus“ v souvislosti s pojmy hierarchie psychických jevů a integrace osobnosti. Tonus představuje hierarchii psychických jevů na jedné straně a energetickou potenci (tenzi) na straně druhé. Hierarchie je zde chápána opět energeticky. Fylogeneticky staré reakce se projevují energeticky silněji, nejmladší naopak velmi slabě, musejí být posilovány vědomě. Autor se domnívá, že to je cesta k sestavení hierarchie psychických tendencí k reakci. K této části připojuje kapitolu O organickém základu, ve které popisuje význam dosavadních výsledků výzkumu z oblasti anatomie a fyziologie mozku a z oblasti žláz s vnitřní sekrecí.

Druhou část nazval autor „Psychické dystonie“ (Les distonies psychologiques). V psychiatrii jsou známy jako syndromy psychastenie, astenie, v jiné míře je nacházíme u psychotických stavů jako „atonie“. Autor si však klade za úkol zjišťovat příčiny kolísání tonu vůbec a proto se zaměřuje na případy, které zpravidla nepřicházejí na psychiatrickou kliniku a projevují se jako snížení tonu v mezích normy, nebo jako přechodné stavy únavy, emocionální lability, přechodné inadaptace apod. Kapitoly o volní slabosti, poruše afektivity a o sebehodnocení představují současně symptomy, které tuto dystonii provázejí. Protiváznému popisu psychických vlastností staví do protikladu jejich dynamické zachycení v různých fázích jejich projevu.

Ve třetí části nazvané Disciplines et thérapeutiques toniques et intégratives (Cvičení a léčení tonu a integrace) pojednává o mentální hygieně, o vlivu prostředí, o dosavadních léčebných postupech a o terapiích psychologické (Chapitre III. Thérapeutiques psychologiques). V této části navazuje na školu Janetovu a Freudovu, domnívá se, že právě Freud se nejvíce přiblížil energetickému vyjádření různých složek osobnosti.

Autorova úvaha „Le tonus mental“ nestaví na vlastním experimentu. V obecném zpracování tohoto tématu se nemůže místy vyhnout určité spekulaci, zejména tam, kde jsou popisovány subjektivní vyabstrahované vlastnosti emocionální, dosud těžko dostupné objektivním a experimentálním metodám.

Práce však není fantazií. Je střídavým zhodnocením současného stavu otázky na základě poznatků i ostatních věd. Jsou zde vytknuty základní otázky a podán pokus o řešení, o vlastní koncepci. Práce tedy nemá být vyčerpávajícím historickým přehledem.

Autor vyšel ve své úvaze z dialektického chápání jednoty jednotlivce a prostředí a z materialistického chápání poměru hmotného a duševního. Z hlediska filosofického znamená práce proti převládajícímu názoru působení okolního světa na člověka, zdůraznění existence různé míry připravenosti organismu, jeho pohotovosti tyto podněty přijímat a zpracovávat a z toho vyplývající připravenosti na okolí působit.

Josef Sindelář

Přístroj pro registraci psychomotorického tempa. Psychomotorické tempo zjišťujeme obvykle zkouškou, která se nazývá ťukací zkouška neboli tapping. Zkoumáme jí individuální základní rychlostní tendenci člověka. Jde v podstatě o velmi jednoduché, rychle po sobě opakované pohyby ruky. Tyto rytmické pohyby (úhozy) jsou do značné míry automatizované. Každý jednotlivý pohyb ruky přitom vyžaduje samostatné nervové impulsy. Když provedeme klepnutí tužkou na podložku a potom ruku poněkud zvedneme, aby byla připravena k dalšímu ťuknutí, je k tomu zapotřebí dvou sérií samostatných impulsů. Jejich střídání nelze do neko-
nečna zrychlovat, poněvadž má svou individuálně podmíněnou hranici. Ťukací rytmické úhozy